

ÜLIÕPILASLEHT

TARTU ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

Tellimishinnad:

Siseriigis:	
1 kuu peale (postiga) M.	30. —
3 " " " "	90. —
1921. a. lõpuni " " "	240. —
Väljamaale:	
1 kuu peale (postiga) M.	45. —
3 " " " "	135. —
1921. a. lõpuni " " "	360. —

Kuulutuste hinnad:

Kuulutuste osas:		Tekstis:	
1/1 külj M.	1700. —	1/1 külj M.	2500. —
1/2 külge " "	900. —	1/2 külge " "	1300. —
1/4 " " "	500. —	1/4 " " "	700. —
1/8 " " "	300. —	1/8 " " "	400. —
1/16 " " "	150. —	1/16 " " "	200. —

Numbri hind Mk. 15.—

Toimetuse ja talituse aadress — Tartu, Rütli tän. 9, „Postimees“. Tel. 80.

Käsitöölised mitte-kirjasaatjate poolt arvatakse vastava sooviavalduse põhjal reahonoraari alla.

№ 9.

28. septembril, 1921.

II. aastak.

Tartu ülikooli reorganiseerimise puhul.

Ajalehtedest käis kui kõige kõrgema kiituse täheks sõnum läbi, et Tallinna tänavune näitus olnud parem kui rahu ajal. Sama oletust võib tõendada üldistes joontes ka Tartu ülikooli suhtes — ta on parem ja suurem kui rahuaegne Vene ülikool nii oma õpetegevuse kui õpejõudude poolest. Ei olnud see kerge ülesanne nii suurt ja laialist, kord laastatud õpeasutust uuesti käima panna, ja selle suure töö peajoontes lõpulejõududega võib nüüd tervitada ülikooli korraldajaid. Sest tänavu sügisest alates omab ülikool ju omale püsivama ja kindlama kuju — on saanud kätte kõik instituudid ja muuseumid omad ulualused, on kohal suurem osa õpejõudest, on jõudnud tagasi suurem osa Venemaale evakueeritud varandusest ja on võinud ülikooli ilmuda kõik, kellel see kavatsedud oli. Nii ei ole siis enam oodata lähemas tulevikus põhjapanevaid muudatusi, mis lubab ju nüüd ülikooli kui enam-vähem valmi asutuse peale vaadata ning summeerides tast ülevaadet saada.

Tartu ülikool on terve Eesti rahva, kuigi mitte Riigikogu, uhkuseks ja kõrgema täienemise sümboliks. Siit peab paistma valgus kogu rahvale! Siit väljaminövad ja siin valitsevad aated ei tohi mitte kitsa ringkonna eraomanduseks jääda, vaid nad peavad sarnastuma jõe, millest igaüks võib osa saada, kellel seks tahtmist. Selleks on tarvis teha veel palju tööd ja eriti just ka selles suhtes, et teadust populariseerida. Vene aegses ülikoolis oli ligipääsmine ülikooli asutuste juure kaunis raske. Sellega on ka seletatav, et meil praegugi rahva suures massis ettekujutus ülikooli tegevusest kaunis tume on. Ja seal tuleb siis meie keeleuendaja Aavik, kellele ka ülikool ja tema töö näib olevat tundmata maaks ja

ettab sõna „studeerima“ asemel tarvitada sõna „logelema“ — ent temaga on nii mõnigi nõus! See on ainult üleliigseks tunnistuseks, et kõigi ülikooli instituutide ja muuseumite korraldamisel peaks silmas pidama ka nende asutuste töö tutvustamist väljaspool otsekohest õpetegevust.

Ja esimeses joones peab ülikool rahuldada oskama just oma kasvandikkude nõudeid ja võimaldama neile vastuste leidmise neid huvitavate küsimuste peale. Eriti on põlev see küsimus sellel tuhandel, kes praegu ülikooli astub. On palju neid, kellel huvid ei piirdu ainuüksi oma valitud teaduskonna raamidega ja kellel sellegi piirjooned on alguses veel kaunis udused, nii et otsides tahaks ümber vaadata ja tutvuneda. Ka pärastises üliõpilaselus tuleb küsimusi harutusele teiste teaduskondade piirkonnast, mille lahendamiseks siiski huvi on. Seda peavad võimaldama ülikooli asutused. Tuleks korraldus luua, et ülikooli instituudid ja muuseumid avatud oleksid nädalas kindlatel tundidel nii üliõpilastele kui ka publikumile, kusjuures võiks seletusi saada ja võiks näha seda, mis huvitab. Ei tuleks karta, et sarnane korraldus üleliigne oleks ehk et liig paljud seda tarvitama saaksid, nii et kõigile ruumi ei jatkuks. On ju sarnane korraldus mõnes instituudis maksma pandud, andes häid tagajärgi, ja tarvidus tundub selle järele elav. Kiites võiks nimetada botaanika instituudi, kunsti muuseumi ja tähetorni eeskujul selles asjas. Ja ainult soovida oleks, et teised asutused rutem neile järgneksid — just iseäranis praegu ülikooli sisseastuvate üliõpilaste pärast oleks see õieti tarvilik.

Sellejuures valitseb mõnes asutuses sel alal küll võimata olukord. Võtke meie zooloogia muuseum. Ta päralt on uuestiehitatud kõige otsustarvekohasem ja suurem maja Tartus, tagasi toodud on ta varandus. Kuid ta juhtidel puudub, nagu näha, nii oskus kui maitse korraldamiseks. Juba see nimelaud! Suure maja ilusale fassaadile, üle kaaritud paraadsissekäigu on löödud üles näotu must lauatickk, millele rasvaste tähtedega märgitud: Zooloogia instituut ja muuseum. Ja sama näotu, kui nimelaud, on ka muuseum ise. Sinna sisse ei pääse isegi üliõpilased õppimise otsustarveks. Ja kui siis juhuslikult korda läheb pilku heita selle lukustatud saladuste ukse taha, siis võib arvamisele tulla, et kusalgi prügikambris või luukeldris viibid — kõik on räpane ja segamini. Ja ei ole ka ime, kui praeguse raske aja tõttu nii mõnelgi meie ülikooli zooloogia õpejõust on mitu ametit, kusjuures õpetegevus ülikoolis muutub kõrvaliseks asjaks. Rekord sel alal on küll vist ühe zooloogia õpetooli assistendi käes. See herra on peale oma otsekoheise ameti veel kooliõpetajaks, literaatoriks, ühe Tartu kirjastusäri ärijuhiks ja peale kõige veel üliõpilaseks. Arusaadav, et teda siis assistendiks-olek ainult niipalju huvitab, kuipalju ta selle eest palka saab. Sarnasele teguviisile peaks küll ülikoolivalitsus vastu astuma ja selle ärimehelikkude kalduvustega herra võimalikult rutem instituudist kõrvaldama, et korda jalale seada.

Üldisest õpetegevusest ülikoolis ei saa praegu veel kindlal kujul kõnelda, kuna ülikooli põhikiri kinnitamata ja sellega ühtlustav alus veel kindlaks määramata. Praegu valitseb siin üksikute teaduskondade vahel kaunis suur vahe, mis omab osalt katsetegemise ja sihiajamise kuju. Sarnasena tuleb võtta mõnel pool valitsevat ainete gruppüsteemi, mille õtstarvetuse kohta ju ennem siinkohal sõna võetud¹⁾. Ja isegi õpekava¹

1) „Üliõpilasleht“ № 5-6, lhk. 16—18.

on mõnes teaduskonnas veel lõpulikult kindlaks määramata, nagu põllumajandus-, matemaatika-, loodus- ja kaubandusteaduskondades, millega seletatav teatav kõikumus õpetegevuses. Sellega tuleks küll rutata.

Kuid nüüd lubatagu paar sõna ülikooli õpejõudude kohta. Peab tunnistama, et sel alal seni ülikooli korraldajate poolt kinnipeetud sihtjoon kõigiti kiitust ära teenib: on katsutud väärilisi õpejõude leida oma rahva hulgast ja neile võimaldada õpetegevust ülikoolis, ja kui mõnel alal sarnaseid ülikooli nõuetele vastavaid isikuid mitte leida ei olnud, ei keeldutud kutsumast just Soomest ja Öhtu-Euroopast. Sama rada peaks ka edasi käidama, kuid mitte liialdusse sattudes, nagu see sündinud on ühes teaduskonnas, kus arusaamatutel põhjustel on keeldutud kahe Soome õpejõu valimisest vabadele õpetoolidele, kohti hoides meie omamaa mehele, kes küll kooliõpetajana võiks väga hästi tegutseda, ülikoolis õpetegevuse nõuetele aga mitte hästi ei vasta. Sest siin on tähtis ühendus Öhtu-Euroopa kõrge kultuuri tasapinnaga, ja meil peaks iga juhust ära kasutada katsutama, mis meidki sama kõrgusele tõsta võiks ja suudaks — muidu ähvardab meid siin väiklasse ja kitsasse teaduslikusse vaimutarretusse lange mine. Et sarnase teaduskonna teguviisi all just üliõpilaste kui teadustomandajate huvid kõige rohkem kannatavad, on selge.

Nagu öeldud, on ülikooli valitsus õpetegevusele kutsunud palju eestlasi, kellel Vene ülikoolis valitseva rahvusliku vaimu tõttu seni selleks võimalust ei olnud. Nii tuleb nendel siis ilma vastava praktikata oma tööle järsult asuda. Selle juures tahaksin ühe asjaolu peale tähelepanu juhtida. Nimelt pööravad sarnased oma õpetegevust algavad dotsendid kõige oma energia ja jõu aine sisulise külje peale, jättes nii mõnigi kord täiesti varju oma teadmiste edasiandmise ja ettekande tehnilise külje. Selle läbi muutub ettekanne tihtigi väga raskelt-arusaadavaks ja läheb suuremalt osalt kuulajatele kaduma, olgugi et ta äärmiselt pingutab nii kuulajate kui ka ettekandja enese tähelepanu. Näituseks satutakse rääkimisviisis vahest kahte äärmusse — kas kantakse ette äärmiselt aeglaselt — minut ja sõna — ehk muutub terve loeng üheks, vaheta mulinaks. Sest teisiti ei saa nimetada juhtumist, kui pea ühtki sõna rahulikult välja ei öelda, vaid üksikuid silpe äärmiselt kiirelt retsitateeritakse, ja kus terve loeng ei sisalda pea ühtki õieti väljaöeldud, ilma retsitatiivi ja kordamiseta lauset. Olen arvamisel, et see ainult sellest tuleb, et ettekande välist külge nii kõnes kui liigutustes peetakse liig tähtsuseta asjaks, kuna hea tahtmise ja tarvilise tähelepanu juures see sootu teisiti võiks olla, mis parem oleks nii ettekandjale kui kuulajatele.

Niipalju õpetegevuse korraldamisest ülikoolis.

Hoopis uue küljena Tartu Eesti ülikoolis tuleb aga üliõpilaskonna elu korraldus väljaspool õpetegevust. On palju kirjutatud meil üliõpilaste ühismajast, kus aset oleksid leidnud ühiskööök ja lugemislaud, muusika ja spordisaalid, vannitoad ja ujumisbasseinid ja millel tarvitada oleks suur spordiplats ja veespordi osakond. Sarnase üliõpilasmaja järele tundub praegu põlev tarvidus, kuid üliõpilaskonnal enesel on võimata praegu selle ülesehitamisele asuda, kusjuures seltskonna toetuse peale loota ka hoopis asjata oleks — niikaugele ei ole meie veel jõudnud! Näitavad küll ju meie maakondade 5000—1000 margalised stipendiumid aastas, mille eest noort haritlast aastate kaupa koha külge kinni naelutada tahetakse, meie seltskondlike organisatsioonide ohvrimeelsust.

Nii tuleks siis ülikooli valitsusel ka see asi omaks võtta, et ka meie üliõpilasnoorsoo füüsilisele arenemisele vastu tulla. Ei ole ju me üliõpilaskond rõõmustaval viisil mitte piiranud end ainult eriainete õppimisega ega abstraktsete juurdlemistega, vaid on, nagu sellest tunnistust annavad üliõpilaskonna ühisettevõtted ja sügisene spordinädal, ka omale kättesaamisvääriliseks tunnistanud suure Latini ilma sõnataiduri ja mõtleja sõna: *Orandum est ut sit mens sana in corpore sano!*

K. Kerberg.

Filosoofia Tartu ülikoolis.

2. Herbarti mõju.

Ludvig Heinrich Strümpell, teine filosoofia professor Tartu ülikoolis, oli Herbarti õpilane, kuid filosoofia ajaloo põhjaliku tundjana ei ole ta mitte vali herbartlane. Ta on ka mitmeti Leibnitzi ja Kanti mõju all. Strümpell sündis 11. juunil 1812. Schöppenstedtis Braunschweigi juures. Gümnaasiumi-hariduse lõpetamise järele Braunschweigis astus Strümpell 17-aastaselt sealsesse Collegium Carolinumisse, mis ülikooli väiksemal määral kujutas. Dotsentidest avaldas suurt mõju kuulajate peale Friedrich Griepenkerl, Herbarti vaimustatud poolehoidja. Strümpell sai tema kaudu Herbarti õpetustega tuttavaks ja ka 1830. kui Herbart oma õpilasele ja vaimustatud poolehoidjale külaskäigu tegi, temaga isiklikult tuttavaks. Suur oli mõju, mis 18-aastane Strümpell Herbarti isikust sai. Suure rõõmuga võttis ta Herbarti üleskutse vastu tema juure Königsbergi tulla, et Herbarti juhatusel filosoofiaga ja pedagoogikaga tegemist teha. Aga alles järgmisel aastal tegi Strümpell selle kutse teoks ja sõitis Königsbergi.

Johann Friedrich Herbart (1776—1841), üks filosoofia suurlastest, keda XVIII aastasada oma lõpul suures külluses esile tõi, sai Krugi järele Kanti järeltulijaks Königsbergis ja tema poolt asutatud esimese pedagoogilise seminaari direktoriks. Herbarti mõtlemine on oma romantiliste kaasaeglaste tundmusküllusega vastolus olles puhas-mõistuslik. Fichte, Schellingi, Hegeli ehk ka Schopenhaueri süsteemidega võrreldes, avaldab Herbarti filosoofia täiesti kainen, vahest isegi pedantlikku muljet. Ta läheb välja kogemusest ja kogemusteadustest, et sealt välja minnes asjade olu äratundmisele edasi minna, mitte geniaalse intuiteerimise, vaid valju loogilise mõtlemisseaduste, iseäranis vasturääkimise läbi korraldatud ja äramääratud käsitlemise läbi. Filosoofia ei pea mitte üksikteaduste töösse segama; küll aga peab ta kogemusmõistete vahele jäävaid vasturääkeid selgeks tegema ja neist üle saama. Sellega viib ta kogemusest üle realiteedi vasturääkimata võtmisele, mis kui midagi absoluut, s. t. meie mõtlemisest mitte olenevat nähtusteilmale aluseks on. Herbart arvab küll ühes Kantiga, et kogemuse-ilm ainult nähtuste-ilm on, aga asi „an sich“ ei ole talle mitte piirmõiste, vaid midagi tundmuse läbi kindlustatud reaalsust, mida kõrvale ei saa heita ja mida ta sellepärast oma metafüüsikas ära mõista tahab. Metafüüsika on Herbarti juures teadus reaalsusest, õigemini, nagu me kohe näeme, reaalsustest, mispärast tema õpetust küll ka realismiks on nimetatud. Meie mõtlemisest olenemata olev realiteet ei ole mitte üks,

vaid palju. Tõelikust ühest ei saa mitte palju, see on aga melle antud, nii peab siis alglik palju aluspõhjaks olema.

Seda oma seisukohta nimetab Herbart, sest et ta reaalsused vastolus atomistidega mitte kvantitatiivsete vahekordades (suurus ja kuju) lahku ei lähe, kvalitatiivseks atomismiks. Tõsine tõsiolu on siis Herbarti järele küll mitte lõpmata, aga väga suur paljus ülemeelelistest (ruumita ja ajata) reaalsustest, millel kogu oma eluaeg muud teha ei ole, kui lihtsat kvaliteeti, millest nad koos, segaduste vastu alal hoida. Herbart proovib oma teravmeelsust iseäranis nelja vasturääkerikka kogemusmõiste kallal, mille selgitamine ja puhastamine tema metafüüsika ülesanne on: inhärents, muutus, materia, tema kontinuiteet ja jagatavus ja „mina“.

Meie leiame neis järelkatsumistes palju kunstlikke konstruktsioone, mis pärastise uurimise peale mingisugust mõju ei ole avaldanud. Suurema mõjuga on Herbarti psüholoogia, millel — moodsast lahku minnes — täiesti metafüüsiline iseloom on. Hing on ka reaalsus ja nimelt ainsam, mis teadvuse üksusest järgneb. Ta on, nagu kõik reaalsused, igavene, nii siis praeksisteeriv. Ta enese-alalhoided (segaduste vastu teiste reaalsuste läbi) on „ettekujutused“, mille kõige lihtsamaid nimetatakse „märgeteks“ (Empfindungen). Kõik hingelised sündmused on ettekujutustes ja nende vahekordades. Need ettekujutused jäävad ka nende kadumise järele teadvusest — nagu ettekujutusjõud — hinges seisma, — nad ühinevad mitmesugusel viisil üksteisega, takistavad ja edendavad üksteist vastastikku ja tekitavad selles edendamise ja takistamise vaheldamismängus hingeliste nähtuste kogu sisemist rikkust. Hingeelu esineb niiviisi võitlusena, mida ettekujutused teadvuse kitsas ruumis üksteisega peavad ja kusjuures nad oma intensiteedi kraadi järele üle teadvuse läve astuvad või mitte. Herbart katsub nüüd täpisealt matemaatilisel ettekujutuste vahekorda üksteise vahel põhjendada. Psüholoogia saab teatavaks vaimu staatikaks ja mehaanikaks. Ettekujutuste püsiva tasakaalu ärarehkendamine annab hingeelu staatika ja nende liikumistele oma mehaanika. Psüholoogia ülesanne seisab selles, et seadusi kätte saada ja matemaatilisel fikseerida, mille järel elementaarsete ettekujutuste vastastikune mõju sünnib. Neist puhas-intellektualistlikkudest vaatekohtadest välja mirmes ilmuvad Herbarti juures loomulikult ka tundmus ja tahtmine kui lihtsate ettekujutus-vahekordade saadused. Tundmus on mitme ettekujutuse tasakaalu-vahekord üksteise vahel. Ettekujutuse esiletuleku püüe teadvusse takistuste äravõitmisel on ihaldamine. Ihaldamine ühenduses ettekujutusega sihi kindlast kättesaamisest on tahtmine. Rahn aga, mille vastu see psüholoogia matemaatiline tegutsus nurja on läinud, on võimatus üht ettekujutust ühe teise eksaktiga mõõta: puudub peanimetaja. Küll võib otsekohese tundmusmulje järel üht ettekujutust tugevamaks nimetada kui üht teist, aga ei saa ära näidata, kuivõrd tugevam ta on, mitte põhjendust üles seada, et ta kaks ehk pool korda nii tugev on. Herbarti teene seisab aga selles, et ta esimest korda matemaatika tarvitamise võimaluse psüholoogia juures üles on seadnud ja sellega põhja on pannud eksperimentaalsele, matemaatilis-loodusteaduslikkude meetodidega opereerivale psüholoogiale, mis peagi Fechneri poolt kindlale alusele seati ja tugevasti edendati ning praegu iseseisvaks teaduseks on arenenud.

Väärtuslik on Herbarti poolt ülesvõetud appezeptsioon, s. t. uute ettekujutuste ühtesulamine vanemate ettekujutusmassidega. Selle sündmuse

esiletoomine, mille peal muu seas tähelepanek ja arusaamine põhjened, oli kõige pealt õpetamisele kõige suurema tähtsusega. Tugeva mõjuga oli ka Herbarti poleemika vana arvamise vastu mitmesugustest hingevoimetest: mälu, ettekujutusvõim, otsustamisvõim, mõistus jne. Nead lõhestavad hinge üksuse, vanem psühholoogia laskis neid, näit., mitmeti nagu iseäralisi olevusi koos ja üksteise vastu tegutseda. — Iseäranis on aga Herbart kogu oma tähelepaneku kasvatamise probleemi peale juhtinud, kuna ta lähemalt ära määrata on katsunud, kuidas tahtmist kasvatamise otstarvete teenistusse võib panna. Selle läbi on ta otsekohe moodsa teadusliku pedagoogika põhjendajaks saanud. Teadagi on oma pedagoogilise süsteemi täideviimisel Herbart palju enam oma praktilisest teadmisesest noore hinge-elu kohta võtnud kui oma teaduslikust psühholoogiast, mis ju täiesti metafüüsilist ja konstruktiivset iseloomu kannab.

Herbarti filosoofia oli aegamööda ustavate poolehoidjate koguduse leidnud, ehk küll praegu tema järelmõju filosoofilisel alal vaevalt veel märgatav on. Palju ulatuslikumat ja püsivamat mõju on ta pedagoogika

T. MUTSU raamatukauplus

Tallinnas, V. Roosikrants nr. 1. Telefon 1-78.

Kõige suurem eestikeelne laenuraamatukogu Tallinnas.

antakse kõige uuemat ja vanemat kirjandust kautsjoni vastu kahe nädala ja ka pikema aja peale välja. T. MUTSU laenuraamatukogu.

Näitemängud, naljaettekanded, noodid jne. on saadaval T. MUTSU raamatukaupluses, ehk kui tükk otsas, siis laenatakse ühe kuu aja peale välja.

iseäranis rahvakooli peale avaldanud. Ometi ei ole see mõju mitte täiesti hea olnud, esiteks Herbarti psühholoogia intellektualismi puuduste pärast, teiseks, et mitmedki herbartlased õpetamise meetodilise juhatamise ja täpi-peale reglementeerimise väärtust ülevalt poolt liig suureks pidasid ja sellega õpetaja vaba, rõõmsat tegevust piirasid.

Aga Strümpelli läbi pidi Herbarti pedagoogika ja psühholoogia uuesti-elustamist saama, mille tähtsust seni pedagoogide laialiste ringkondade poolt ära ei ole tuntud.

Kaks aastat töötas Strümpell hoolega Königsbergis Herbarti juhatusel, kus ta mitte ainult filosoofilistel, vaid ka hoolega pedagoogilistel ettelugemistel käis. Ta võttis ka südidalt osa praktilisest harjutustest pedagoogika-seminaris, mida Herbart juhatas. Seal kõrval kuulas ta ka loodusteaduslikke ja matemaatika ettelugemisi. Aastal 1833. a. omandas Strümpell filosoofia doktori aukraadi diserdatsiooni põhjal „de methodo philosophica“. Noore doktorina lahkus Strümpell 1833. a. Königsbergist lootes akadeemilist teed alata võivat, ja esimese sobiva juhusega näis talle selleks Bonn pakuvat. Siit oli professor Bobrik, Herbarti õpilane, Zürichisse läinud. Strümpell katsus nüüd Herbarti toetusel seda ühe Herbarti vaimus juhitava õpetegevuse alustamiseks soodsat olukorda tarvitada. Teatavad asjaolud andsid aga Strümpellile põhjust seda plaani jälle jätta. Pea-

põhjuseks oli sealse filosoofia professori Chr. Aug. Brandisi, ühe tähtsa filosoofia-ajaloolase, vastuseismime. Viimane oli Herbarti metafüüsika retsensiooni läbi Halle kirjanduslehes Herbartile avalikuks vastuseks põhjustanud. See oli Herbarti poolt noore Strümpelli hooleks jäetud ja ei olnud oma ilmumisel Brandisi'le mitte meeldinud. Kui Strümpell oma plaani, Bonnis dotsendina üles astuda, oli jätnud, läks ta kõigepealt oma kodumaale tagasi, kus ta Wolfenbüttleri biblioteegis oma õppimist jätkas. Pärast läks ta Leipzigsisse, et seal tuntud herbartlase Drobischi juures kõige pealt matemaatilist psühholoogiat kuulata. Siin kirjutas Strümpell „Erläuterungen zu Herbart's Philosophie“ ja siin sai oma alguse ka üks kirjutus, mis konfliktile Herbartiga viis. Seda kirjutust, mille Strümpell Herbartile oli saatnud ja mis niihästi Herbarti õpetuste kriitikat sisaldas, kui ka Herbarti psühholoogia edasikujundamist, ei ole iial trükitud ja on pärast kaduma läinud. Igatahes on tema läbi traagiline pööre mõlema mehe, õpetaja ja õpilase, elus esile tulnud nende vaadete lahkumise pärast. Tagajärjed olid Strümpelli edasisele elukäigule väga saatuslikud. Lootus akadeemilise õpetegevuse peale kuskil Saksa ülikoolis oli temale nähtavasti kaugemale edasi nihkunud. Sest Herbart nägi Strümpellis vaenlast, mitte oma õpetuse edasikujundajat ja katsus kaitsta, mille Strümpell vigasena ja parandustarviliku oli tunnud olevat. Ta mõjus sellepärast kirjades Strümpelli vastuväidete laialelagunemisele vastu ja kirjutas isegi vastukirjutuse, mida ainult mõnedes vähestes eksemplarides trükiti ja ainult kõige kitsamale riingkonnale Herbarti ümber oli määratud. Kui pärast mõte tekkis Strümpellile tagasitulekuks Venemaalt teed tasandada, seisis ta väga energiliselt selle vastu. Strümpell jutustas pärast, et Herbart juba Königsbergis kord pedagoogika-seminari istangu järel, kui Strümpell parajasti ära oli läinud, ümberolijatele ütelnud: „See ei saa mitte minu juure!“ „Ja ma jäin just tema juure“, jätkas Strümpell, „kuna ma Herbarti õpetust parandasin ja edasi kujundasin, selleasemel et teda moonutada ehk oma õpetust Herbarti omaks tunnistada, nagu seda teised on teinud“. See laskis temas juba enne olnud soovi uuesti elule tõusta mõnda aastat pedagoogilisele praktikale pühendada. Ta pööris professor Jäsche poole Tartus, kellega ta juba Königsbergist saadik Herbarti vaheltegevusel filosoofiliste küsimuste üle korrespondeeris, ja tema läbi sai Strümpell peagi selle järele pakkumise krahv Medemi perekonnas Kuuramaal kahe poja kasvatamist juhtida.

Nüüd tuli kaheksa-aastane puht-pedagoogiline ajakäik: sügisest 1835. a. kuni sügiseni 1843. a. Sellele järgnes siis akadeemiline ajajärk Tartus: sügisest 1843. a. kuni kevadeni 1871. a. ja teine Leipzigs: kevadest 1871. a. kuni surmani 18. mail 1899. a.

Strümpelli õpetegevus, mis 4 aastat krahv Medemi ja 4 aastat parun von der Roopi juures kestis, oli talle suure kasuga. Mitmesuguste ülesandete põhjal, mis Strümpell sell ajal on teinud ja mis kuni siimaani tema õpilase ja biograafi Dr. Alfred Spitzneri juures Leipzigs on, võib järeldada, kui hoolikalt Strümpell oma õpetaja kohustused on võtnud ja kui osavasti ta faktide materjaali teoreetilisteks järeldusteks tarvitas. Selle tegevuse tagajärjena pani Strümpell aastal 1837. oma sisseastumisel „Kuuramaa Kirjanduse ja Kunsti ühingusse“ ühe kahjuks seni veel trükitamata kirjutuse ette: „Der Begriff vom Individuum, herausgehoben aus dem Netze der praktischen Begriffe, welche der Pädagoge zu erzeugen

hat". Strümpelli peatöö sel ajal seisis aga selles, et oma seisukohta Herbarti filosoofia vastu selgitada, ja aastal enne Herbarti surma 1840. a. ilmus tema töö: „Die Hauptpunkte der Herbartschen Metaphysik kritisch beleuchtet“, mis teda jäädavalt ortodoks herbartlastest lahutas. „Minul on kindel arvamine“, kirjutas ta selle töö eeskõnes „et Herbarti filosoofia meie aja teistest süsteemidest spekulatiivse sisu ja tagajärgede viljakuse poolest teoreetiliselt kui praktiliselt kaugelt üle on, ei arva aga sellepärast mitte, et ta juba neile täielikkustele on jõudnud, millega mõtlemine täiesti rahul võib olla. Sellest tekib selle filosoofia õpilasele, kellel nimelt niisugune kindel arvamine on ja keda mitte ainuüksi süsteemi sisemine seisukord ei huvita, vaid ka selle omane kultuur, loomulikult ülesanne oma jõudu töödes sisemise ehituse kallal katsuda: isegi siis, et talle ses asjas rahulolemine kooli poolt osaks ei saaks“. Tööpooles oli Herbarti kool, iseäranis Ziller, väga jahe Strümpelli tööde vastu. Isegi kui aastal 1876. Herbarti 100-aastase sünnipäeva pühitsemise ettevalmistamise juures, nagu oodata, ettepanek tehti Strümpellile, kui Herbarti veel elavale otsekohesele õpilasele pidukõnet, ausamba avamise juures Oldenburgis ülesandeks teha, vaidles sellele Ziller selle põhjendusega vastu ja kukutas ettepaneku läbi, Strümpell ei kuuluvat mitte enam Herbarti juure. Jah, Strümpell ei saanud isegi kutset pidustusele. Kui seda Oldenburgi valitsuskojas tähele pandi, tegi suurhertsog heaks, mis tegemata oli jäänud. Oma suure õpetaja pildi aga, mida ta tänulikult ja täis pieteedi oma hinges elavana oli hoidnud, tõi Strümpell ette ilusas mälestussõnas, mille ta oma sememinari liigete 2. kaustikule, mis juubeli-väljaandena ilmus, juure lisas.

Eradotsent W. Freymann.

(Järgneb.)

Mõnest päevaküsimusest üliõpilaskonnas.

Möödaläinud õpeaastal oli üldmargist ja sellega ühenduses värvimütsist ja korporatsioonest õige palju juttu. Üldmargi poolehoidvaid ja korporatsioonide vastaseid mõtteavaldusi ilmus mõnes ajalehes, sarnaseid häälil kuuludus ka neis Tartu seltskonna kihtides, kus domineerivad üliõpilasseltside liikmed ja vilistlased, pealahinguid löödi aga keskedustuse koosolekutel, kus proponeeriti üldmärki Eesti üliõpilasseltside ja osalt organiseerimatute esitajate poolt. Kuna üldmargi mõtte õhutajad keskedustuse koosolekutel kindla projektiga ei esinenud, missugune see üldmärk siis õieti peab olema, tungiti kõige suurema hoolega korporatsioonide ja värvimütsi kallale, neis Saksa „pärandust“, sakte järelaimamist ja muud antipatriootilist nähes. Kui kahjulik see värvimüts olevat, sellest lausub ühe üliõpilasseltsi liige „Üliõpilasseltsilehes“ nr. 1. 1920. a. muu seas järgmist: „Meil ei tahetagi veel sellest aru saada, et kurikuulus värvimüts aina suurendab veel seda sisemise tühjuse ja pealiskaudsuse triumfeerimist ja et kulunud aumõiste ei vähenda sugugi seda sisemist upsakust ja välist kõrkust, olgugi et nad on seks enamasti valitudki. Vastuoksa, nad lasevad paista neid tundemärke hoopis teravamal ja karjuyamal kujul. Sisemise täiusega üliõpilane, tõsisest arusa-

misest kantud iseteadev isik, ei tarvitse sarnaseid väliseid patrone. Sisemine nüansi rikkus ei vaja väliseid värve.“¹⁾ Niisugused olevat siis need mehed kes täis „sisemist tühjust“ käivad, „kurikuulus värvimüts“ peas ja triumfeerivad päris „karjuval kujul!“ Kuid veel suurema ülesleiduse teeb Tartu kohalik leht peale seda, kui üliõpilaskonna esimees Peterson julgus anda asjaliku vastuse prof. Põld'i süüdistuste peale Soome üliõpilaste vastuvõtmise puhul. Nimetatud leht seletab, et korporatsioonid on täiesti saksavaimulised organisatsioonid, saksluse kantsid, joomakohad ja laseb oma kirjutustes välja paista, et tema hea meelega nende kadu sooviks.

Kõiki neid mõtteavaldusi ligemalt tähele pannes, võib kindlasti ütelda, et teatud ringkondade idee fixe on — kadugu korporatsioonid ja värvimüts! Seda kõik tehakse saksa „päranduste“ ja mõju vastu võistlemise loosungi all, mille tagaseinaks katsutakse maalida rahvuslikku ärkamistunnet. Ja mis on kõige selle tagajärg? Korporatsioonid ja värvimütsi kandjad elavad edasi, korporatsioonide arv kui ka liikmete arv neis suurenes mineval aastal vähemalt pool rohkem kui seltsides, üldmärki ei ole ikka olemas, üliõpilased on aga kaheks vaenuliseks leeriks jagunenud, kusjuures üldmargi poolehoidjad õige teravad püüavad olla!

Kõige pealt peab küll konstateerima seda väiklust, kitsarinnalsust ja piirita valitsemishimu, mida need värvimütsi vastased oma kirjutustes ja mõtteavaldustes välja paista lasevad. Selgeks tõenduseks on siin eespool tsiteeritud fraasid „Üliõpilaslehest“. Vähe on vist küll neid inimesi, kes arvavad, nagu tähendatud autor, et värvimüts sisemise tühjuse embleemiks on, üliõpilasseltside liikmed aga ainoüksi „sisemiselt täis“ ja „nüansi rikkad“ on. Niisama ei usu ka keegi vahest, et seltside rühm üldmärki tahab, juhitud mingist rahvuslikust ärkamistundest ehk motiivist. Tahetakse üldmärki, sest siis paistvat üliõpilaskond kui üks pere; eeskujuks nimetatakse peajasjalikult Soome üliõpilasi, kelle üldmargiks valge põhjaga müts. Nimetatakse ka muid märkisid, näituseks sõrmust. Kuid mis mõte on sel viimasel kui esinemismärgil? Mingisugust, sest silma paistab ta väga vähe. Kui nüüd üldmargist kui silmatorkavast esinemismärgist rääkida, siis võib küll juttu olla kuuldaolnud kavatsuste hulgast ainult ühesarnasest mütsist. Kuid kas ei ole see ka ikka lõppude lõpuks muud kui müts? Värvimüts on ka müts, nii et mütsi-üldmargi tarvitusele võtmist samuti saksapäraseks võib nimetada kui värvimütsi. Kui meie nüüd Soome üliõpilasmütsi tarvitusele võtaksime, siis oleks see ikka võõra mõju ja mitte otsekohene mõju, sest Soome müts on, kui ei eksi, laenatud Rootsist, viimane aga loodud Saksa värvimütsi mõjul. Ja kui ta ka seda ei oleks, ei lähe ta, nagu juba tähendasin, värvimütsist suuremalt lahku. Tuleb ka silmas pidada, et meie üliõpilaste välismärkide väljakujunemine on hoopis teist laadi olnud kui Soomes, kus üliõpilased teistsuguseid märke ei ole kannudki.

Tartus asuvad Eesti korporatsioonid, kes arvu poolest samal järjel, nagu seltsidki, ei või üldmargi maksmapanemist üldmütsi näol toetada, sest et sel oluline ja eluline alus puudub ja selle tõttu agitatsioon tema kasuks shovinismina tundub. Sest: kuidas mõeldakse meil üldmärki maksma panna — sunduslikult või vabatahtlikult? Sunduslikult teda juba demo-

1) Arvendus minu poolt. Autor.

kraatlikus riigis maksma ei panda, sest see oleks enam kui „tsaariaegne abinõu,“ kuna omal ajal isegi Vene „kolleega-mütsi“ kandmine sunduslik ei olnud. Pannakse ta aga nii maksma, et teda vabatahtlikult võib kanda, siis ei „löö ta läbi,“ sest et vaevalt pooled üliõpilastest teda kandma saavad: värvimütside arv nende liikide poolest (14), kui ka kandjate arvu poolest, keda kaunis kogu Tartu üliõpilaskonnas, jätkaks varju täiesti üldmütsi kandjate kogu. Põhjused selleks on: 1) igasuguste uuenduste maksmapanek on siis ainult mõeldav, kui selleks tõsine tarvidus olemas; 2) igal korporatsiooni liikmel on juba oma müts kanda, millega tema ligemalt seotud konvendi elus; 3) värvimüts ei tee veel kedagi sakslaseks ehk joodikuks, üldmärk aga mitte kedagi eestlaseks ehk karsklaseks; 4) üldmürgi poolt ei või olla sellepärast, et seda rohkem jonnki kui rahvuslike huvid e pärast tahetakse läbi viia, sest nagu - juba ülal tähendatud, ei ole värvimütsil ja n. n. „üldmütsil“ põhjusmõtteliselt ega väliselt suuremat vahet. Arusaadavatel põhjustel ei kannaks teda ka muulased. Seega ei ole korporatsioonid mitte sellepärast üldmütsi vastu, et nad saksavaimulised oleksid, vaid sellepärast, et üldmärk mütsi näol ei paku midagi uut ja rahvuslikust seisukohast välja minnes omapärast ja et selle kätte all seltsid sõjakäiku korporatsioonide vastu peavad, et kas või üldmürgi läbi omale juhtivat kohta kätte võita.

Kui meil Saksa mõjust nii väga lahti tahetakse saada, siis ärge janditagu värvimütside siunamisega ja kõiksuguste pahede külgekirjutamisega sellele, vaid parem öeldagu siis lahti kõige pealt Saksa professoritest, keda Tartus palju, Saksa seadustest, millest mõned okkupatsiooni ajast veel maksvad, Saksamaal õppimisest, Saksa kultuurist üleüldse! Igaüks näeb, et see absurd on! Veel suurem absurd on aga värvimütsi kallale tungida, seletades, et see Saksa parandus on. Ja mistarvis on siis ühel vanemal Eesti üliõpilasseltsil olemas värvimüts, mida tähendatud organisatsiooni liikmed väljaspool ei kanna, kuid seltsis ja kodus teda ikka tarvitavad! Värvimütsi siunamine on naeruväärt väiklane, sest kas teavad tähendatud ringkonnad, et suvel ärapeetud „Noorte Pühale“ kõigist kodumaa linnadest kooliõpilased kokku sõitsid, kes mitmesuguseid värvilisi mütsi kandsid, niihästi mees- kui naisõpilased? Värvilisi mütsi kannavad ka Tartu kooliõpilased. Kuidas see läheb? Kas see ei ole Saksa mõju? Kas ei kasvata see noortes just varakult huvi korporatsioonide vastu, olgugi ainult koolipõlvele omase veel lapseliku meeldimistunde põhjal? Ja mis siis saab? Seda on värvimütsi-vastased küll tähele panemata jätnud ja see kooliõpilaste värvimütside kandmine oleks tulnud tingimata ära keelata! Selle kandmise mõju kooliõpilaste keskel annab ennast juba tunda: kurjad keeled räägivad, et mineval õpeaastal on noori liikmeid vastu võetud Eesti üliõpilasseltsidesse kokku umbes 70 ümber, Eesti korporatsioonidesse aga poolteistsada, peale selle asutati kaks uut Eesti korporatsiooni.

Meie korporatsioonid ei ole sugugi Saksa kantsid, elu nendes on teistsugusem kui Saksa korporatsioonides. Nende parandamiseks ei ole vaja eksperimendi tegijaid ega artikleid, mis täis laimu. Sarnane Saksa mõju vastu võitlemine, nagu seda meil värvimütsi ja korporatsioonide vastu peetud ja peetakse, on lubamata oma viisi, tooni ja abinõude poolest

ja lõhub ainult meie akadeemilist peret, kus tõesti ühtmeelt tahaksin valitsemas näha.

Korporatsioonidele ja nende liikmetele heidetakse ette, et nad olevat „seesmiselt tühjad,“ nad joovat ja raiskavat aega. Sarnased etteheited on põhjendamatud. Korporatsioonide vilistlased on kõik kes tublid teadusmehed, kes töötavad tuntud tegelastena riigiasutustes, omavalitsustes, Riigikogus j. n. e. Mis puutub aga joomisse, raiskamisse j. n. e., siis ei seisa siin küll korporandid esimesel kohal: mõne seltsi liikmed on neist ette jõudnud. Kuid ma ei mõtlegi neile joomise j. n. e. pärast etteheiteid tegema hakata, vigu on igalpool. Jäetagu aga sealpool väiklane norimine ja alaline korporantide tõrvamine.

Keskedustus loodi, kuid varsti läks selle juhtimise jäme ots korporatsioonide esitajate kätte. Endise toetamise asemel asuti nüüd edustusele igasuguseid takistusi tegema, iga võimalust tarvitati keskedustuse mahategemiseks (näit., üliõpilaskonna juhatuse ülesastumise puhul de jure tunnistamise pidustuste ajal, Soome üliõpilaste vastuvõtmise puhul jne.), keskedustuse ja selle tööga ei olda rahul, ei olevat midagi ära teinud. Kõõgi käimapanek, vana edustuse võlgade tasumine, „Üliõpilaslehe“ ilmumise võimaldamine, soomlaste vastuvõtmine, sammud riikliku abiraha saamise asjus, teadete korjamine üliõpilaste ainelise seisukorra kohta jne. — see kõik ei maksa nüüd midagi. Kuid, kui küsida, mida siis õieti oleks pidanud tegema sest ega ometi keskedustus üliõpilasi, kes peale sõjamõllu enamalt jaolt andunud tõsisele tööle, elektriseerida ei saa, siis küll võib vaevalt rahuldavat vastust saada. \

Edustuse juhatuse ja korporatsioonide mahategemiseks tarvitati mõne seltsi juhtiva mehe poolt Soome üliõpilaste vastuvõtmise korraldamist edustuse juhatuse poolt. Võõraid kostitati seal alkoholiga, mis bankettidel ikka viisiks, millest aga meil Soome üliõpilaste vastuvõtmise puhul suur sündmus tehti ja mis „Postimehes“ sellekohaselt väljendus, — kirjutati isegi, et ühel värvikandjal tema kaaslased värvikandjad korporatsiooni au päästmiseks vaksalis, kus Soome külalistele karaffiga viina pakutud, peakatte ära võtnud, kuid viinapakkujad ei olnud sugugi korporandid ja värvimütsi äravõtmise juhtumist ei olnud seal ka mitte.

Kuid kuidas pidi siis keskedustus banketi korraldama? Kas piimaga ja veega? Ja mispärast korraldatakse meil ja mujal bankette ikka alkoholiga, ja mispärast pidi üliõpilaste juures see ära jääma? Olen ise karskuse mõtte poolehoidja, kuid ega kellegi käsu peale Eesti üliõpilaskonda karskeks ei saa teha! Ja ega seal kedagi vägisi jooma ei sunnitud, niisama ei sunnita seda tegema ka üheski Eesti korporatsioonis, ei üleüldse, ega sunnita ka võõraid seda tegema. Huvitav on see, et võõrad tagant järele kirju saadavad, milles oma tänu avaldavad niihästi edustuse kui ka üksikute korporatsioonide poolt korraldatud vastuvõtmise eest. Muidugi olid need vastuvõtmised kõik alkoholiga. Meil aga ei olda sellega rahul! Või on siin jälle teised põhjused kaasa aidanud selle suure kära tegemiseks, mispärast meil küll enim võõraste ees piinlik peaks oléma, kui sellepärast, et neile alkoholi pakkusime, mida meil igalpool saada. Mispärast korraldatakse Tallinnas väljamaalastele alatasa bankette, kus voolab laialt alkohol? Mistarvis võtsid arvustajad suvel Soome ajalehemehi alkoholiga vastu, kuna see vastuvõtmine palju tähtsam oli, kui üliõpilaste vastuvõtmine just meie kohta tekkiva arvamise suhtes? Mispärast oli see lubatud,

üliõpilased aga silmapilguga karskeks pidid saama või jälle variseeri mängima ja näitama, nagu meil ei joodaks?

Igalpool aga maksavad ülaltähendatud ringkondadel põhimõtted: 1) meie peame kõigis asjus domineerivat osa mängima; 2) mis meie teeme, on hea, mis teised teevad, on halb; 3) kui asjad meie soovi järele ei käi, siis aga tõrvame kõiki, kes „meie mehed“ ei ole, selles väiklasi ja shovinistlikke võtteid tarvitades.

Korporandid ei ole sugugi upsakad ega kõrgid teiste üliõpilaste vastu, nagu seda teatavate ringkondade poolt sagedasti ja vahest isegi ajakirjanduses katsutakse seletada. Niipalju, kui mina tean, oleksid korporandid täiesti valmis seltsidega käsikäes käies üldiseid küsimusi lahendama, kui sealpool aga lahti öeldaks võtetest ja vaatlemisviisidest, mis tegelikus elus läbi ei ole lõõnud. Seni kui see ei kao, ei või sõbralisest läbisäämisest akadeemilises peres juttu olla.

Korporant.

Meie ülikooli õigusteaduse osakond.

Nimetatud osakond on meie ülikoolis nii korraldatud, nagu ta õndsas Vene ülikoolis oli. Siiski tuleb meeles, et Vene ülikool kavatses oma õigusteaduse osakonnas kursussüsteemist loobuda ja ainetesüsteemi juure üle minna, millega võimalus oleks antud nimetatud osakonda nelja aasta asemel kolmega lõpetada. Seega oleks väljamaale järele jõutud, kus ülikool üliõpilast ainult 2 kuni 3 aastat oma seinte vahel kinni peab, kuna Vene ülikoolis üliõpilastel 4—5 aastat tuli viibida.

Saksa suuremaid lehti lugedes näete, et nad oma ülikooli korraldamisele rohkem tähelepanu pühendavad. Seal on ka muu seas õigusteaduse osakonna uuendamisest mitmel puhul juttu olnud. Nimelt leitakse, et praegusel ülitõsisel ajajärgul, kus Saksamaa iga kätt oma ülesehitamisel tarvitab, olevat see hädaohtlik ajaraiskamine, et õigusteaduse osakond üliõpilasi alles 3 aasta järele ellu saadab. Soovitatakse kursust 2 aasta peale lühendada. Selle läbiviimiseks pannakse ette üldkursuste lugemiste asemele seminaarharjutusi seada.

Ka meil on praegu tõsine ajajärk, kus meil Eesti Vabariigi ülesehitamisel iga tõsise töötegitajaga tuleb rehkendada. Ka meie ülikool ei peaks üliõpilasi eneses kauemini kinni pidama, kui see hädasti tarvilik on, seda enam, et nende hulgas küllalt rohkesti mehi leidub, kelle üliõpilase-ee viimane aastakümme oma sündmustega isegi liiaks on venitanud. Neile vanematele meestele õigusteaduse osakonnas nelja-aastast üliõpilase põlve peale suruda — see nagu ei läheks.

Õigusteaduse osakonna nelja-aastaselt Vene süsteemil on see halb omadus, et tema üliõpilast tõsiselt tööle ei pane. Harilikult oldi küll 4 aastat osakonna nimekirjas, kuid õpiti kõige rohkem 2 aastat. Ja tööpooldest ei anna selle osakonda 16 ainet üldkursuse loengute süsteemi juures täiele tööjõule tegevust.

Minu arvates võiksime meie oma õigusteaduse osakonnas ilma pikema jututa 4-aastase kursuse pealt 3-aastase peale sel teel üle minna, et üliõpilastel lubatakse kahel aastal 5 ja ühel aastal 6 ainet kuulata.

Kui selle juures seda peaks ette toodama, et selle juures õpeainete üldkursuse loengud ühte võivad langeda, siis julgen tähendada, et see kes teab kui suur õnnetus ei olegi. Nagu juba eelpool nimetasin, soovitakse Saksamaal kursuste üldlugemistest loobuda, mille aset õperaamatud võivad täita, ja seminaarharjutused seada. Juba eelmise harjutuse lõpul antakse üliõpilastele teada, missugune küsimus järgmisel harjutusel käsile võetakse. Üliõpilased valmistavad oma õperaamatute põhjal ette. Küsimusekostmise süsteemi tarvitades on professoril võimalik üliõpilastes juriidilist mõtlemisviisi arendada. Praeguste üldkursuste ettelugemise juures kuulab üliõpilane vahetevahel ettelugemisi ja võtab õperaamatu harilikult enne eksami kätte. Seminaarsüsteemi juures on ta sunnitud oma õperaamatutega alalises ühenduses olema. Selle süsteemi juures võib tõepoolest juba 2-aastase kursuse peale mõelda, millele pärast mõneaastast praktikat õigusteadlasel teine eksam võiks järgneda, mis temale täielise praktiseerimise õiguse annaks.

Kuidas mitmed silmapaistvad õpetlased üldkursuste ettelugemiste peale on vaadanud või vaatavad, olgu järgmised näitused lubatud: Kadunud Moskva ülikooli majandusteaduse professor Tshuprov tunnistas oma majandusteaduse õperaamatu eessõnas, et tema ennast mitte ettelugemistel käimise paratamata nõudjate hulka ei loe ja arvab, et hea õperaamat ettelugemiste aset võib täita.

Praegune Viini ülikooli majandusteadlane O. Spann soovib (vaata: Die Haupttheorien der Volkswirtschaftslehre) vähem rõhku panna, „aegariisuvate pea-ettelugemiste peale (mille aset iseseisvalt mõtleja tihti õperaamatutega võib täita) kui sügavamale ulatavate eriloengute ja seminaarharjutuste peale“.

Nii siis: ei ole kaaluvaid põhjusi, mis meid takistaksid ülikooli õigusteaduse kursust praeguse süsteemi juures esialgu kolme aastaseks muutmast. Ja sellepärast peaks seda ka tehtama.

Jurist.

Küsimuse käsitus ja kõrgema tehnilise kooli ning tööstuse käsikäes töötamine Ameerikas inseneeride koolitamises.

Selle pealkirja all on trükitud hilja aja eest ühes paremas Saksa tehnilises ajakirjas „Zeitschrift des Vereins deutscher Ingenieure“ tüseda Saksa tehnika ajaloo uuriija Conrad Matschoss'i kirjatükk.

Ta ütleb: „Las' meie (Saksa) tingimused eralduvad Ühisriikide omadest, nii et ühe maa kogemus ei või otsekohe üle antud saada teisele, kuid meie teeme siiski hästi, kui hoolsasti vaatleme ameeriklaste püüdi inseneeride haridust parandada kõrgema kooli ja tööstuse käsikäes töötamise abil“.

Mis puutub see Eestile?

Ameeriklaste tingimused ei ole Saksa omade sarnased, aga meie omad on nii kauged suurte tööstusmaade omadest! Nii võivad mõelda paljud, kuid see ei ole nii.

Ka Eesti vajab hädasti kõrgemat tehnilist kooli, mis vastaks ajanouetele. Meie ülikoolil on mõned osakonnad niisugusest ideaalsest koolist. Kuid kui riik lähemas tulevikus ei asuta oma täielist tehnilist kooli, siis ei hakka meie kõrgema tehnilise hariduse küsimust otsustama.

Olles rea mitte veel kaugelki otsustatud küsimuste ees, kuid mis igale maale tähtsad, on meil tarvis kahekordselt teravasti tähele panna uusi püüdeid inseneeride koolitamises teistes maades.

* * *

C. Matschoss kirjutab: Üks kõige raskematest tööstuse küsimustest praegusel ajal on mitte tooresaine ümbertöötamise- viis ja masinate ehitamine, vaid tööliste õieti ära kasutamine (Die richtige Behandlung). Seda ei saa mitte kätte loengute kuulamisega koolis, vaid selleks on tarvis kindlat tööd praktilises elus, ja see on võimalik ainult tööstuse ja kooli ühistöö tingimistel.

1912. a. oli autor komandeeritud Saksamaa inseneeride liidu poolt Ameerikasse kõrgema tehnika haridusega ennast tutvustama. Seal leidis tema samad püüded, mis enne ja nüüdki veel olemas mäetööstuses Saksamaal. Ja nimelt, et õpilane osa nädalat töötab kaevanduses ja teise osa koolis, õppides peale tarvisminevate üldiste distsipliinide aineid lähedases ühenduses mäeasjandusega.

Tol ajal seisis Ameerikas selle liikumise eesotsas prof. Herman Schnaider, Zintsinati Ülikooli inseneeride osakonna juhataja.

Tema poolt väljatöötatud kava järele töötasid üliõpilased vahetustega iga ühe ehk kahe nädala tagant Zintsinat'i töötubades ja koolis. Seks kutsutud professorid ja assistendid vaatasid tööde järele töötubades ja pidasid silmas, et ühendus koolitöö ja töötubade vahel mitte ei saaks katkestatud.

Autor pidas ise läbirääkimisi vabrikute ja kooliesitajatega ja sai niisuguse mulje, et mõlemad pooled olid rahustatud otsustega.

Edasi, see mõte saab järgmise arenemise. Üldise Elektro-Ühisuse, ühe kõige kuulsama Ameerika masinatööstuse firma direktor Aleksander, kes juba varem õpetusküsimusega tehases palju tegemist teinud oli,

Kuulus Eesti SHOKOLAAD

Lauve

esiteks 1916. a. ja pärast lõpulikult 1919. aastal, hakkas ühes Massachusettsi tehnoloogia instituudi elektrotehnika osakonna professori Jacksoniga niisugust inseneeride ettevalmistuse kava elustama.

Õpetus sündis Bostoni ülikoolis ja Ühisuse töökodades Lynnis.

Järgmised andmed on võetud direktor Aleksandri ja professor Jacksoni teadaannetest ajakirjas „*Mechanical Engineering*“.

Tööstuse progress oleneb inseneeride töö edust. See on selge ja arusaadav, ning sellepärast peab tööstus hoolitsema inseneeride vastava hariduse eest.

Mehaaniline tööstus tarvitab kolme sorti inseneeri, nii teata- take ettekandes.

Teaduslikkudeks järeluurimisteks on tarvis õpetatud inseneeri, kes peab olema saanud võimalikult kõrgema teadusliku hariduse. Edasi on tarvis praktilist spetsialisti, kes oskaks teaduse saavutusi juhtida tööstusse ja viimaks peab olema administratiivne inseneer, kellel oleksid paremad anded ümberkäimises töolistega, kes oskaks töötada nendega ja saavutada nendega tööstuses kõige suuremaid resultate.

Mis puutub teaduslikku ettevalmistusse, siis peab sellega tehnika ülikool üksi valmis saama, kuid tööstuse inseneeride suhtes peab asi teisiti olema. Peab meeles pidama, et varem Ameerikas ei nõutud lõpetajatelt inseneeridelt praktilist tööd tehases (nagu see Saksamaal sunduslik oli).

Seisukorra raskus avaldus selles, et kooli lõpetanud inseneeril veel kaua tuli orienteerida praktilise elu tingimistes ja töötada vabrikus. Selleks tarvisminevaid teadmisi ei võinud saada tema koolist. Kes tahab osata ujuda, peab otse hüppama vette.

Arvatakse, et selles suhtes kõige parem oleks, kui kool ja vabrik, teineteist täiendades, inseneeride ettevalmistuses käsikäes töötaksid.

Peale selle oleks niisugusel süsteemil suur kasvatuslik mõju üliõpilaste peale, sest vaba töö vastu koolis on tehases kindel distsipliin, ilma milleta ei või olla ükski tööstuslik ettevõtte.

Tähelpanemisväär on see, et Ameerika tööstus otsustas maksta praktikantidele (mida Saksamaal ei ole). Sel on suur praktiline tähtsus praeguse elukalliduse pärast. Arvesse võttes eelpool ettetoodud kahesugust töösüsteemi — koolis ja vabrikus — üliõpilased, isegi vaesemad, võiksid omale kõrgema hariduse omada.

Kuid kuidas on praktilisel haridusküsimus läbiviidav ja kui kaua peab olema üliõpilane tehases ja kui kaua koolis?

Selle määramiseks valitakse komisjon, koosseisev ülikooli ja väljapaistvamatest vabriku esitajatest.

Terve kursus kehtaks 5 aastat. Kaks esimest aastat ei läheks millegi poolest tehnikakooli harilikust kahe esimese aasta kursusest lahku. Vahelduv töö koolis ja tehases korda mööda vältab kolm viimast aastat.

Õpetus tehase töökodades algab lühikese sissejuhatuse-kursusega, milles algajale üliõpilasele-tehnikule tööde tähtsust töökodades hariduse sihis seletatakse. Edaspidised tööd võetakse läbi käsikäes kooli töödega, kuid üleüldse seatakse nii, et töökojad töötaksid omas harilikus korras.

Sel teel saadakse kätte, et üliõpilane saab korruga praktiliselt teada, missugustel tingimistel tuleb töötada igal töökoja liikmel, alates töölistest ja lõpetades osakonna juhatajaga.

Peale teise kursuse lõpetamist suve vaheajal töötavad kõik üliõpilased 13 nädalat töökodades.

Edasi läheb töö vahetustega kindlaksmääratud korras, tehases töötab kord üks, kord teine vahetus. Alles 5-da kursuse lõpul töötavad jälle kõik tehases üheskoos. Õpevaheaga on üleüldse üks kuu aastas.

Tähtis on see, et üliõpilaste vaimlik töö ei katkeks töökodades töötamise ajal. Professorid ja tehase esitajad peavad õhtutel üliõpilastele loenguid, mille kuulamine on üliõpilastele sunduslik.

Üliõpilaste töö vältus mitmesugustes osakondades on: 13 nädalat masinaehituses, 5 nädalat puhtelektri jaoskonnas (isolatsioon jne.), 13 nädalat joonistamise büroos, 21 nädalat elektrimasinate, auruturbiinide ja elektrinõude proovimine ja 26 nädalat muus tehase jaoskondades.

Töö ajal alluvad üliõpilased samadele tehase seadustele, millele töölised ja teenijad. Iseäraline tähtsus antakse sellele, et tehase seadused faktiliselt saavad üliõpilaste poolt täidetud.

Mainitud ühisus maksab üliõpilastele õppimise alguses tehases 21 dollarit nädalas seda kordkorralt kõrgendades kuni 24 dollarini nädalas õpetuse lõpul. 1919. aastal oli selle süsteemi järele vastu võetud 28 üliõpilast. 1920. aastal tuli 54 üliõpilast juure. Sel aastal oodatakse 40—60 üliõpilast.

* * *

Niisugune on üldistes joontes kõrgema tehnilise hariduse reform, mis Ameerikas ikka rohkem sümpaatiat võidab.

Selles reformis on palju uut selles mõttes, et üliõpilaste tööd tehases ei loeta mitte vähemtähtsaks ja vastutusrikkaks, kui õppimist koolis, ja meie tahaksime tingimata, et vanad Euroopa tehnika ülikoolid, kes uhkustavad oma traditsioonidega, astuksid uute võimaluste otsimise teele, nagu seda teeb noor Ameerika kõrgem kool.

Inseneer N. P.

Ülikooli teated.

Tartu ülikooli õigusteaduskonna tegevusest 1921. a. 1. semestril.

Õigusteaduskond algas oma tegevust jaanuaris 1920. a.; on seega 3 semestrit töötanud. Tema koosseis läinud semestril: Professorid V. v. Seeler, N. Maim, J. T. Tjutrumov, A. Bjerre, E. Berendts, A. Piip, J. Filippov, dotsent J. Uluots ja ajutised õpetajad J. Korsakov ja A. Melnikov.

Õpejõududest on loenguid pidanud:

Dots. J. Uluots — 1) õiguse üldõpetus ja 2) Rooma õiguse ajalugu; prof. N. Maim — 1) üldine riigiõpetus ja positiivne riigiõigus ja 2) administratiivne õigus; prof. J. Tjutrumov — 1) tsiviil-õigus ja protsess, 2) kaubanduslik õigus; prof. A. Bjerre — 1) kriminaal-õigus, 2) õiguse filosoofia ja 3) kriminaalpsüholoogia; prof. E. Berendts — 1) finans-õigus, 2) poliitiline ökonomia; prof. J. Filippov, — praktiline poliitiline

õkonomia; õpetaja A. Melnikov — kriminaal protsess; õpetaja F. Kor-
sakov — rahvusvaheline õigus.

Seega on 15 õpeaine üle 1921. a. I. semestril loenguid peetud.
Neist õpeainetest kanti ette 4 Eesti keeles, 8 Vene keeles ja 3 Saksa keeles.

Sel sügissemestril on veel ette nähtud loengud Rooma õiguse
dogmas (prof. V. v. Seeler, kes kevadsemestril tema hilise Tartusse tule-
kuga ettelugemisi ei saanud pidada), statistikas ja Eesti õiguse ajaloos.

Eksamid olid märtsi- ja maikuus. Eksamitele andsid üles 377 üli-
õpilast, tegid eksamid 282 üliõpilast.

Ülikooli kursuse on lõpetanud 17 üliõpilast. Nende nimed oleme
juba varem avaldanud.

Õigusteaduskonna poolt 1. dets. 1920. a. väljakuulutatud võistlus-
teemad auhindade saamiseks on kriminaal-õiguses: „Über die Todes-
strafe“ (surmanuhtlusest); finans-õiguses: „Die Wertzuwachs-Steuer“
(Väärtuste juurekasvumaks) ja tsiviil õiguses: „Об имущественных
отношениях между супругами в связи с действующими по другим
гражданским кодексам системами имущественных отношений между
супругами.“

Võistlustöid võib kirjutada Eesti, Vene ehk Saksa keeles.

15.000 marka õpeabinõude muretsemiseks.

Ülikooli valitsus on otsustanud 15.000 m. lubada prof. K. Ramuli ette-
lugemiste tarvis sissejuhatuse üle eksperimentaal-psüholoogiasse minevate
aparaatide: 1) ühe lihtsa kümograafioni ühes tarviliku paberiga, fiksee-
rimis-vanniga, 2) ühe lihtsa tachistoskoobi ja 3) ühe $\frac{1}{5}$ sekundi krono-
meetri (Stoppuhr) muretsemiseks.

Rootsi kirjastajad

Albet Bonnier ja Norstedt ja Söner teatasid ülikooli valitsusele, et kõik
see kirjandus, mis ülikooli jaoks tellitakse kõrgemalt 3 eksempl. igast
ühest teosest, nimelt 1 ülikooli raamatukogu, 1 seminaari kogu ja 1 pro-
fessori jaoks, antakse kirjastuse poolt 50 protsendi hinnaalandusega.

Teaduskondade kantselei

asub endises geoloogia kabineti ruumides, sissekäik temasse ainult aud.
nr. 4 juures oleva trepi kaudu.

Hotell-restoraan „Room“

Tallinn, Narva maantee nr. 20. Kõnetraat 10-50.

Parem restoraan pealinnas.

Lõunad kella 1-5 suures väljavalikus, à la carte igal ajal.

Korralikud kabinetid — suurtele ja väikestele seltskondadele,
klaveriga ja ilma. I klassi trio h-ra Khulmanni juhatusel.

Omanik.

Hugo Kahho'le

on ülikooli valitsus ülesandeks teinud taimfüsioloogia laboratooriumi sisse seada.

Uus vanem assistent silmakliinikus.

Silmakliiniku kauaaegne vanem assistent, Dr. J. Osolin on oma enese palve peale ametist vabastatud ja tema asemele on Dr. J. Uudelt vanemaks assistendiks kinnitatud, arvates 1. sept. s. a.

Dr. J. Uudelt, sünd. 1881. a., on Tartu ülikooli arstiteaduskonna 1912. a. lõpetanud, kaks aastat silmakliinikus subassistendina tegev olnud, 1911. a. Maria Feodorovna komitee poolt Rjasani kubermangus pimedatele ja silmahaigetele operatiivlist abi annud, 1912. a. saadik Võrus praktilise arstina tegev olnud, Vene sõjas 93. Irkutski ja 96. Omski polgu vanema arstina teeninud, Eesti vabadussõjas I. Tallinna kaitsepataljoni arstiks olnud, 6 kuud frondil ja praegu Võrus Punase Risti haigemaja juhataja ja garnisoni arst.

Mag. Albert Saaber-Saareste'le

on ülikooli valitsus kodumaa stipendiumi määranud üheks aastaks.

Ülikooli raamatukogu

ametnik, prl. Dagmar Wilhelmson, on oma palve peale ametist vabastatud.

Põlevkivi uurimistööd Tartu ülikoolis.

Riikliku põlevkivi tööstuse-juhatus on Tartu ülikooli poole järelpärimisega pööranud, kas oleks ülikooli tehnoloogia osakond valmis oma kätte võtma üht osa põlevkiviga ja tema ümbertöötamisega seotud olevate küsimuste uurimist. Ülikooli valitsus on selle kohta oma nõusolekut avaldanud.

Üksikasjaliselt huvitavad põlevkivitööstust küsimused: 1) üksikute kihtide põhjalik füüsiline ja keemiline uurimine, nende elementaaranalüüside tegemine ja kütteväärtuslik teoreetiline ja kalorimeetriline äramääramine; 2) üksikute destilleerimise produktide uurimine ja 3) fraktsioonide karakteriseerimine — nende puhastamine ja tarvitamise võimaluste selgitamine.

Riikliku põlevkivitööstuse juhatus on nüüd Tartu ülikoolile eelpoolnimetatud küsimuste uurimiste otstarveks 100.000 m. suuruse krediidi avanud.

Leedu üliõpilased.

Ülikooli on vastu võetud 9 Leedu üliõpilast — stipendiaati, kes oma haridust Tartu ülikooli loomaarstiteaduskonnas jätkata soovivad.

Padua ülikool

pühitseb 1922. a. oma 700 a. jubileumi.

Korporatsioon „Fraternitas Rigensis“

on käesoleva semestri algul Riiga üle viidud.

Kas oleks kohane üldine müts kogu Eesti üliõpilastele?

Juba ammu on see mõte mõne vanema vilistlase peas mõlkunud. Ka noored on selle küsimuse kallal aegajalt tööd teinud, kuid ikka oli sellel kas Balti sakslaste vastupuiklemine, eestlaste ükskõiksus või vene-
laste mittelubamine tõkkeks teel.

Nüüd, kus Eesti iseseisvuse päike kõrgele on kerkimas, kus meil ainult iseenda ükskõiksust tuleb eemaldada, tuleks see asi uuesti tõsise kõne alla võtta.

Vaatleme kõike nelja Skandinaavia maad. Kõigis neis on üldine, iga riigi kohta isevärviline, kuid ikka valge sammeti põhjaga üliõpilase suvimütsi tarvitusel. Ka naised kannavad samasugust mütsi. Seda kannavad kõik üliõpilased 1. maist kuni 1. oktoobrini, ajal kus loodus elab ja õitseb. Ka akadeemia jünger tunneb sellele kaasa ja ta ehib end kohase peakattega. See kevadine üliõpilasmütsi kandmisele võtmine on üldise joomingu ja trallinguga või üldiste pidustustega seotud. Sealjuures kannab iga eriuhis oma erivärvisid oma üldise üliõpilasmütsi seespooles põhjas või rinnapaela näol.

Rootsis aga on talvekski iseäraline tumedavärviline üliõpilasmüts olemas. See näeb meie rebasemütsi sarnane välja.

Kuidas oleks aga meil Eestis lugu ühe niisuguse üldise mütsi tarvitusele võtmisega? Nende ridade kirjutaja arvab, et iga korporatsioon sellega leppima saaks, sest siin jääb igaühel neist vabadus oma rinnapaela vabalt ümber keha kanda, mõi mõnel teisel diskreetsel kujul end eraldada. Need organisatsioonid aga, kes värve ei kannu, võivad kas rinnamärgi või kaelasideme nõela näol oma eriuhisuse märki kanda. Jääks veel ainult küsimus, kas oleks meil Eestis kohane looduse uinaku ajal, talvel, veel mõnda iseäralikku üliõpilasmütsi kanda?

Mis saame meie üldise üliõpilasmütsiga kätte? Kõigepealt küll seda, et igale akadeemia kodanikule üldine siduv noorpõlve mälestus jääks elusse kaasa võtta. Igaüks üliõpilane peab end seda mütsi kandes teatava piirini akadeemia kodanikuna ülal pidama. Sellega oleks ühelt poolt kasvatav mõju noorpõlve mälestusmõjuga seotud.

Teiselt poolt astuks meie uususliliselt kõigi Skandinaavia maade liiki, kus viimaste andmete põhjal kultuuri ülitipp tõusma saab. Sellepärast julgeb nende ridade kirjutaja nii mõnegi vanema vilistlasega noortele hüüda: „Noored! harutage see küsimus omas keskorganisatsioonis läbi ja asuge siis Skandinaavia kultuuri toetama.“

Dr. Grünvald.

„Üliõpilaslehele“ saadetud kirjandus.

- 1) Eesti vabariigi Tartu ülikooli ettelugemiste kava 1921. aasta II. poolaastal.
- 2) Hanns Heinz Evers, Nõiduse õpilane ehk kuradi kütid. Kirj.-Ühis. „Postimehe“ kirjastus. Hind 75 mk.
- 3) Redik Soar, Esimesilt päivil. Kirj.-Ühis. „Postimehe“ kirjastus.

- 4) **Faust**, J. V. Goethe kurbmäng. Eestistanud A. Jürgenstein. Kirj.-Ühis. „Postimehe“ kirjastus. Hind 100 mk.
- 5) **Kirjanduslooline lugemik I**. Korraldanud Aug. Raud. Kirj.-Ühis. „Postimehe“ kirjastus. Hind 125 mk.

Tähelepandud trükivead „Üliõpilaslehes“ nr. 7—8.

4. lehekülg	8. rida alt	fakulteest	peab olema	fakulteetest.
7.	10. rida ülevalt	Ta jaguneb	” ”	Need jagunewad.
8.	7. ” ”	Herbert	” ”	Herbart.
19.	2. ” ”	Organisatsioonid	” ”	Organisatsiooni.
19.	6. rida alt	katsutud	” ”	katsunud.

Väljaandja Üliõpilaskonna Edustus. — Vastutav toimetaja: **Karl Peterson**.
 Toimkonna juhataja: **Karl Kirp**. Sekretäär: **Marie Reistal**.
 Tegev toimetaja: **J. Albreht**.

Tähtis raamatukogudele ja kirjanduse armastajatele!

Tartu Üliõpilaskonna Edustuse kirjanduskogus on järeljäägid üliõpilaste kirjandusest, mis müügile tulevad.

Saada on:

„**Üliõpilaste leht**“ 1914, 1915 ja 1916 aastakäitgud, 8 nr.-nr. iga aastakäik, à M. 10.— üksik number. Terwe komplekti hind M. 240.—, üksik aastakäik M. 80.—.

„**Üliõpilasleht**“, 1920 aasta väljaande nr. nr. 1, 2 ja 3 à M. 20.—, kogu hind M. 60.—.

Eesti üliõpilaste poliitilise agitatsiooni-büroo väljaanded (1917 a.):

- 1) **Cand. hist. E. Asson**. Venemaa vana kord ja tema kukutamine. M. 25.—.
- 2) **H. Kruus**. Eesti poliitiliste erakondade programmid. M. 20.—.
- 3) **H. Kruus**. Vene ja Eesti poliitiliste erakondade programmid. M. 30.—.
- 4) **Ed. Vilde**. Demokraatlik kasvatus. M. 15.—.
- 5) **H. Kruus**. Rahvusautonoomia. M. 20.—.

Kõiki eelpoolnimetatud raamatuid saab — isiklikult ära viies — Tartus, Üliõpilasmaja, tuba nr. 12, igapäev kella 12—13 ehk posti kaudu tellides (Tartu, Üliõpilaslehe toimkond) järelmaksuga.

Terwe kogu hind M. 410.—

Üleriiklisel näitusel I auhinnaga kroonitud.

Kirjastus - Ühisuse „Agronoomi“

õpevahendite töökoda

valmistab igasugu botaanilisi ja anatoomilisi mudelid, taimebiologia tabelid j. n. e.

Tööd juhatavad mitmed Tartu ülikooli õpetlased, mis mudelid täiesti loomutruult laseb valmistada.

Töökoda asub Tartus, Holmi tän. 12.

!! Nõudke hinnakirju !!

Üleriiklisel näitusel I auhinnaga kroonitud.

Restoraan REFORM.

Rüütli ja Kүүtri tänava nurgal.

Maitsevad söögid, viinad, napsid ja liköörid.

Kabinetid.

Õhtul muusika.

Biljard.

Möödukad hinnad.

TANTSUKUNSTI-KOOL — Tartus, Suurturg nr. 9.

Ülesandmisi järgmistele üldistele kui ka era pidu-

tantsu-kursustele

ja plastika-kursusele võtan vastu kuni 3 oktoobrini, kella 12—1 ja 3—4, Suurel turul 9. — Õpetan igasugu oleviku moes pidu-uudiseid, kui ka toredaid tulepiku uudiseid, plastilisi ja pantomiimilisi tantsu.

KARL HELMER, tantsukunsti ülemõpetaja.

Aksia - Selts

„Eestimaa Import - Eksport“

Tallinnas, Hobusepea tän. 3. Kõnetraat: kontor 8-30; kabinett 13-41.

Vabrikute: Dr. GASPARY & Co., Markranstädt ja OTTO DEUTZ, Köln-Deutz, ainuesitaja Eestis.

Deutzi mootorid

4—1000 hob.-jõul, köetavad turba, puu ja puusüttega ning kõiksugu vedelate kütteinetega.

Dr. Gaspary „Liiv“ on „Kuld“,

spetsiaal-masinaid, ehitus-, katuse-, põrandakivi, ning tsement-torude valmistamiseks.

==== Pakub: ====

Kõiksugu tööstuse masinad: metalli-, puu-, kivi- ja savitööstuseks • Elektrimootore ja elektri-materjaali • Lokomobiile • Turbatööstuse masinad, jõuga aetavaid, kui ka käsilõikemasinaid • Vee- ja tuuleturbiine • Masinarühmu: gummi-, balata-, kameli-karva ja nahkrihmu • Kõik-sugu materjaali: sordirauda ja terast, katuse- ja katlaplekki, hobuse-, sindli- ja traatnaelu, traati ja traatkõit, manilla trossi, kruvisid j. n. e.

Võtab enese peale:

Igasuguste vabrikute sisseseade muretsemise.

Kompvekitööstus

„Fortuuna“

S. Tatari tän. nr. 20,

H. JAKOBSON.

Soovitab kõige maitsevamaid

kompvekka ja marmelaadi.

Karl Lintseri saapakauplus

S. Tartu maantee 8.

Soovitab omas töökojas valmistatud igasuguseid

moodsaid ja tugevaid jalanõusid.

Shevro-, värvilistest ja lakk-nahkadest. Kroom- ja juht-säärrikuid, naisterahva kõrged kalossid — botikud.

Töö korralik — hinnad mõõdukad.

Optikaline mehaanika kauplus ja töötuba
F. HAUSEN (end. P. Rebenitz)

Tallinnas — Pikk tän. 31 — Tallinnas.

Igaüks kes oma silmanägemist hoiab, see tulgu ja ostku minu töökojas valmistatud:

Prille, kaugevaatamiseks binoklid, suurekstegevaid klaase jne.

Igasugused optikalised asjad ja nende osad saavad otstarbekohaselt hästi valmistatud ehk parandatud. — **Tulge ja katsuge.**

F. Treublut

Tallinnas,
Pikk tän. nr. 18,
asut. 1892. a.

Soovitab mõõdukate hindadega
igat seltsi

apteegi rohtusid,
maalri värvisid,
lõnga- ja riidevärvisid,
hirurgia kummi
kaupu

j. n. e.

A. TIITS

(endine LOHAN)

kellade ja kuldasjade

≡ ladu ≡

Tallinnas, Kinga tän. nr. 1.

Kaup kõige parematest vabrikutest.

Odavad hinnad
ja korralik talitus.

Koloniaal- ja tubakakauplus
H. O. WALDMANN

Tallinnas, Suur turg (Raekoja plats) nr. 16.

Kõnetraat 9—11.

Spetsiaalkaupad: tee, kohvi, kakao, riis, kompvekid, liht- ja iluseebid; maitseained: pipar, vürts j. n. e.; paberossid, tubakas, tuletikud.

Müük on en gros ja en détail. Kaupmeestele kohane sisseostukoht.

Teenimine ja täitmise kiire ja korralik.

Eesti ühistegeliste asutuste Keskpank,

Eesti Rahvapank

Tallinnas, S. Roosikrantsi tän. 15,

maksab hoiusummade pealt 4—8%;

annab laenusid ühistegelistele asutustele ja ka eraisikutele ja asutustele;

toimetab rahasaatmist ja sissenõudmist kõikides kodu-
maa nurkades;

korraldab raha liikumist kõikide Eesti ühistegeliste laenu-
asutuste vahel;

Vabariigi Valitsuse ülesandel korraldab laenude andmist
asunikukudele ühispankade kaudu ja toimetab kõiksuguseid
muid panga talitusi.

Eesti Rahvapanga juhatus.

H. Weidebaum & Ko.

TALLINN,

Vana Posti tänav nr. 7.

Müüb ladust

suurel arvul mitmet sorti

RIISI,
KOHVI,

JAHU ja
SUHKRUT.